ZINZIN

3 april 2021 t/m 12 juni 2022
Petra Laaper en Mat van der Heijden

Samenstelling
Petra Laaper, Mat van der Heijden
en Joep Vossebeld

Organisatie
Hester van Tongerlo

Grafisch ontwerp
Dongyoung Lee

Deze tentoonstelling kwam tot stand dankzij
de steun van Mondriaan Fonds, Provincie
Limburg, Gemeente Venray en de vrienden
en sponsoren van Odapark

Met speciale dank aan het team en alle
vrijwilligers van Odapark

ODA PARK

mondriaan fonds

provincie limburg

Gemeente Venray

Odapark centrum voor hedendaagse kunst
Merseloseweg 117 Venray

www.odapark.nl

Mat van der Heijden Petra Laaper

ZiN ZiN

Zon. 3 april — Zon. 12 juni 2022

Odapark Merseloseweg 117 Venray

In aanloop naar de tentoonstelling ZiNZiN sprak curator Joep Vossebeld met kunstenaars Petra Laaper en Mat van der Heijden.

Joep Vossebeld: *Waarom ZiNZiN?*

Petra Laaper: Ik keek naar een titel die open is, voor meerdere interpretaties vatbaar. Het woord ZiN kwam terug in een van Mats' tekeningen. Typografisch is ZiN een mooi woord, de Z en de N zijn een variatie op dezelfde beweging. Ook de klank spreekt me aan: ZiNNNNN. ZiN gaat natuurlijk over tekst, een rij woorden achter elkaar. Maar ook over er ZiN in hebben, het brengt iets optimistisch. Een titel moet niet alles al invullen. Je wilt een gedachte opgooien, maar daarna is het aan de kijker. ZiNZiN. Het voelt prettig om dit woord te verdubbelen. Niet per se vanwege twee kunstenaars, of twee keer zoveel zin erin. Het brengt ritme en verschillende ingangen. ZiNZiN.

Mat, hoe belandt zo'n woord eigenlijk in jouw tekeningen?

Mat van der Heijden: Zo'n woord begint heel dicht bij mezelf, ik lees het ergens, of moet er opeens aan denken. Dan begin ik te schetsen, maak tekeningen en van daaruit ontstaat het werk. 'ZiN' heb ik al vaker gebruikt in ouder werk, in eerste instantie als in 'De zin van het leven.' Wat is de zin van dit alles wat we doen? Zo vind ik het zelf wel heel belangrijk waar ik allemaal mee bezig ben, maar ik merk ook aan mijn omgeving dat het heel relatief is waar ik me druk om maak.

De zin van het leven, dat voelt meteen als een nogal zwaar thema bij zo'n woord….

Mat: Ik vind dat helemaal geen grote term, maar juist een heel wezenlijk iets. Naarmate je meer dingen maakt, probeer je tot de kern te raken. KERN is trouwens ook zo'n woord waar ik jaren geleden al werk mee maakte. Toen, dertig jaar geleden, dacht ik nog dat het verhaal dat ik wilde vertellen met een werk alomvattend moest zijn. Nu weet ik, dat juist als ik dicht bij mezelf blijf, dan komt het ook aan bij anderen. Juist omdat mensen dan iets herkennen. Je merkt dat je mensen raakt, als ze naar aanleiding van een werk beginnen te vertellen over iets wat ik zelf nooit had bedacht. Op die manier komen we toch dichter bij elkaar.

Ben je dan tijdens het tekenen in je hoofd nog bezig met de betekenis van zo'n woord, of is het vooral een beeldend element?

Mat: Vanaf het moment dat ik een woord of symbool op papier heb gezet ben ik vooral beeldend ingesteld. Het woord laat ik helemaal los, ik denk na over de kleur van het papier en het materiaal van het schilderij. Past dit hierbij, kan dit wel? Je probeert wat met spijkertjes, dan weer met stof of nietjes en dan wordt het uiteindelijk toch weer iets anders. Juist een werk waar woord en beeld niet helemaal bij elkaar komen vind ik wel spannend. In Middeleeuwse schilderijen kun je dat heel mooi zien. Die schilders probeerden ook een tekst, in hun geval 'Het Woord' uit te beelden, maar je ziet duidelijk dat ze veel plezier hadden in hun werk: gekke poppetjes en duiveltjes uittekenen, de fantasie de vrije loop laten. Ze zaten waarschijnlijk te denken: "Hoe kan ik dit op de meest verschrikkelijke manier in beeld brengen…"

Petra: Taal is naast betekenis ook klank en beeld. Je kunt ermee spelen, zoals een kind haar eerste woorden proeft.

Mat: Precies.

Deze tentoonstelling is de eerste keer dat jullie samenwerken. Hoe hebben jullie elkaar leren kennen?

Mat: Ik geloof bij een tentoonstelling in Helmond. We raakten aan de praat en ik ben vervolgens haar werk gaan bekijken. Ik vond het meteen heel erg sterk, omdat het zo basaal is, en zo kwetsbaar. Wat Petra maakt is materieel heel gevoelig, met zo'n manier van werken geef je jezelf helemaal bloot.

Petra: Ik ben daarna Mat zijn wekelijkse blog, BITS, gaan volgen. Ik merkte dat me dat heel erg raakte. Het is heel eenvoudig van opzet, iedere keer een korte tekst met één beeld. Een intiem moment, op een bepaalde manier ook heel erg vluchtig, als iets dat zo weer voorbij is. Ik kende Mat helemaal niet, maar had door die teksten het gevoel dat hij heel dichtbij kwam. Het is niet hoogdravend wat hij maakt. Het is een klein persoonlijk inkijkje in wat iemand opvalt in het leven van alledag.

1

1 Petra Laaper, *Dubbel-Doubles (NK gold)*, 2017, lycra-vulling, 68 × 50 × 35 cm
2 Petra Laaper, *Gris Gris*, 2016, fine art print, 48 × 64 cm
3 Petra Laaper, *Golden Black Dot*, 2019, fine art print, 24 × 18 cm
4 Petra Laaper, *Dubbel-Doubles (Gris, large)*, 2017, kunstleer-vulling, 150 × 50 × 50 cm
5 Petra Laaper, Golden Light Green, 2019

3

2

5

4

6

7

6 Petra Laaper, *Golden 002*, 2019, lycra – metaal, 35 × 110 cm
7 Petra Laaper, *Stretched Out (work in progress)*, 2021–2022, lycra en vulling

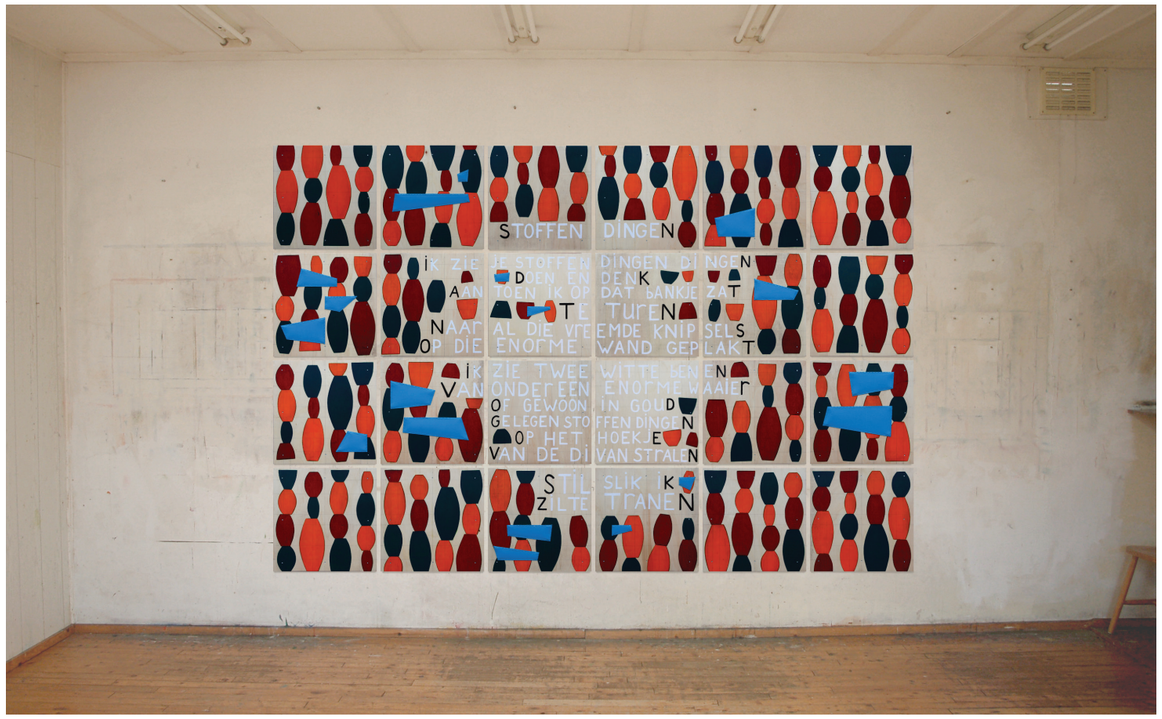

9

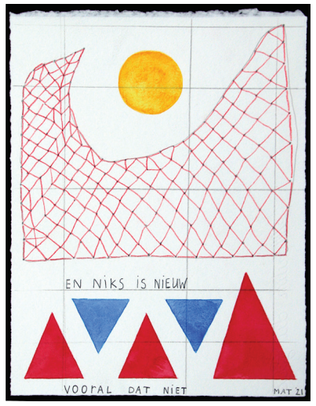

10

11

9 Mat van der Heijden, *Stoffen Dingen*, 2022, olie-katoen-board, 255 × 385 cm
10 Mat van der Heijden, *Niks is nieuw*, 2021, potlood-inkt-papier, 32,5 × 25 cm
11 Mat van der Heijden, *Dat kan ook anders*, 2021, potlood-aquarel-papier, 32,5 × 25 cm

12

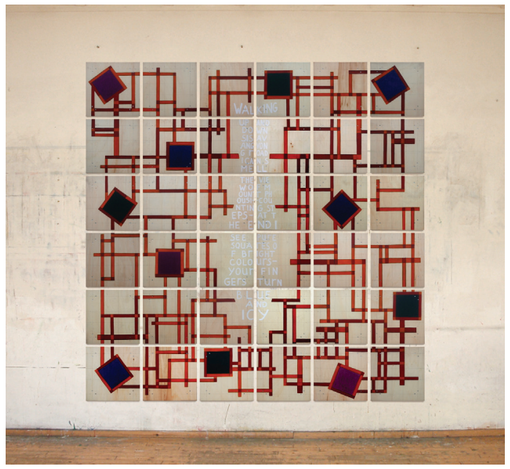

13

14

12 Mat van der Heijden, *Change-Stay (40-luik)*, 2020, olie-wol-board, 220 × 515 cm
13 Mat van der Heijden, *Walking up and down*, 2019, olie-board, 265 × 265 cm
14 Mat van der Heijden, *Sedatie (1)*, 2021, katoen-wol-potlood-board, 35 × 40 cm

Mat: Petra is in haar werk veel preciezer. Wat niet nodig is, laat ze weg. In mijn werk blijft dat allemaal veel zichtbaarder, de foutjes en de veranderingen in opzet. Ik werk meestal voor een periode op een bepaalde manier, maar na een aantal jaren merk ik dat ik ga perfectioneren. Dan heb ik het teveel in de vingers en ben ik alleen nog maar aan het variëren. Dan laat ik het los en start ik een nieuwe fase. Als ik terugkijk naar mijn werk, dan zitten daar om de zoveel jaar van die sprongen in. Deze tentoonstelling is ook zo'n sprong waar een uitdaging in zit: hoe komt dit bij elkaar, hoe kan dit elkaar versterken?

Petra: Ik ben heel benieuwd wat het gaat doen samen…. Ik kijk uit naar een tentoonstelling waarin het kijken en ervaren centraal staat. Ik hoop op een aanstekelijke lichtheid die ook voor de bezoekers tastbaar wordt.

Kunst lijkt de laatste jaren meer en meer op de actualiteit te reageren. Hoe zit dat in jullie werk?

Mat: Ons werk heeft geen heldere boodschap, het is in eerste instantie beeldend.

Petra: Het is gewoon een andere taal die we proberen te spreken. Zelf heb ik vaak de neiging om zoveel mogelijk los te willen komen van de tijd waarin ik leef. We hebben wel een brein dat bepaalt hoe we reageren, maar we zijn ook een lijf dat ademt. Een lichaam. De nadruk hier in Europa ligt erg op het begrijpen, op het rationele. Juist in een tijd die zo veranderlijk en onzeker is, is het belangrijk om bewust te worden van wat in ons leeft, vaardigheden te ontwikkelen om zacht te blijven. Welke houding neem ik zelf aan? Hoe blijf ik staan? Hoe kan ik open staan voor mijn omgeving en meebewegen? Dat is een vaardigheid die in alle tijden van pas komt.

Hoe bedoel je dat?

Petra: Ik ben nu hier. Heeft het zin me druk te maken over een oorlog elders, wanneer ik vervolgens niet 'hallo' zeg tegen mijn buurman? Daarmee wil ik niets bagatelliseren, maar alles gebeurt tegelijkertijd in deze wereld en dat is niet op te lossen. Welke houding neem ik ondertussen aan en hoe benader ik de wereld? Waar zit beweeglijkheid en mogelijkheid tot een andere blik op de dingen. Ik denk dat dat een soort basishouding is, van het leven an sich, die ons kan helpen. Als mensen na het zien van deze tentoonstelling een klein beetje vriendelijker naar buiten gaan, dan is dat ontzettend waardevol. Dat ze genieten van het zonlicht en misschien even lachen tegen een toevallige voorbijganger. Daarin zit voor mij de kern van het zijn.

Daar lijkt eenzelfde wens naar eenvoud te zitten als die in je werkmethode zichtbaar wordt….

Petra: Ja dat klopt. Het gaat over eenvoudige dingen: open vormen, staan, hangen, leunen, opvullen, leeglaten. Ik probeer terug te gaan naar een soort van eerste blik op dingen, het meest eenvoudige waar je als eerste overheen kijkt. De vraag die aan de basis daarvan ligt is niet de directe actualiteit, maar een zintuiglijke wereld die specifiek is voor een mensenleven: Wat is het om mens te zijn in dit leven, met de mensen om je heen?

Mat, ligt diezelfde vraag ook aan de basis van een werk als Red Horse, dat hier in het Theehuis te zien is? Hierin vraag jezelf of je een jeugdvriend, die in Marokko zijn moeder verloor, niet meer had moeten ondersteunen. Pas jaren later besefte je hoe ingrijpend die gebeurtenis voor hem moet zijn geweest en dat de culturele verschillen veel meer impact hadden dan je dacht….

Petra: Ik vond het verhaal van Mat heel herkenbaar. Ik had toen ik opgroeide in Rotterdam vrienden met verscheidene achtergronden; Marokkaans, Hindoestaans, Surinaams. Dat was divers, maar ik realiseerde me destijds onvoldoende hoe onze verschillende achtergronden onze ervaringen bepaalden. Ik was deel van dezelfde groep, dat dacht ik tenminste, totdat ik later van vriendinnen hoorde hoe zij benaderd werden op straat. Er speelden zoveel dingen waar ik toen geen besef van had.

Mat: Nu denk je, 'Hoe kun je dat nou niet zien!' Maar hij was gewoon een van ons, er was geen verschil. Zelfs toen de vriendengroep uit elkaar groeide, dan heb je eigenlijk nog niet door hoe het zit. En zelfs als je het eigenlijk wel al weet, dat je het dan toch laat gebeuren. Ik betrap me daar wel op, van die gedachtes en oordelen, dat je achteraf denkt, hoe heb ik dit ooit kunnen vinden! Je redeneert dan puur vanuit je veilige omgeving. Pas op het moment dat je dingen loslaat en je openstelt, ervaar je dat je sommige dingen totaal verkeerd gezien hebt.

Petra: Je ziet vaak alleen wat je (her) kent.

Mat: Het innemen van standpunten, dat zit hier in onze opvoeding, maar dat is zeker niet overal zo.

Gaat jullie werk daarmee ook over een ander soort snelheid dan het leven van alledag?

Mat: Traagheid is een woord dat ik er mooi bij vind passen. Het gaat over ontvankelijkheid, je reikt iets aan en daarna is het aan de ontvanger om er iets mee te doen. Ons werk vertraagt de kijker voor even. Als die geduld heeft.

Petra: Altijd als ik op mijn atelier kom denk ik, 'O ja, wat fijn!'. Het herinnert me aan de wereld die er ook is, waar ik ruimte voel en vrijheid. Als ik dan iets aan het maken ben, kan ik daar heel blij van worden. Het is iedere keer weer spannend of ik dan nog datzelfde gevoel ervaar als ik terugkom. Zelf iets maken, waarin het een voortkomt uit het andere, is een krachtig iets.

Willen jullie daarom de dingen ook vooral zelf maken?

Mat: Ik vind het belangrijk dat ik alles zelf maak. Ik heb er moeite mee als ik iets moet uitbesteden. Ik wil het zelf kunnen, zelfs als het dan een beetje klommelig wordt, dan is het maar zo. Dus dan zet ik een YouTube filmpje aan en dan ga ik bijvoorbeeld leren haken. Als ze in die video zeggen 'die naald gebruiken', dan doe ik dat braaf. Dat ambachtelijke wordt gezien als saai, maar dat is niet zo. Het is ook gewoon heel meditatief. Dan denk ik tijdens het oefenen al, dat ga ik straks zo gebruiken in mijn werk, en je denkt aan totaal andere dingen. En daar hoort ook punniken bij. Of uren vakjes vullen op paneeltjes met olieverf.

Petra: Die fysieke arbeid levert me andere inzichten op. Het is teruggaan naar een soort beginpunt, naar de basis van het materiaal of een techniek: Wat kan ik daar mee doen? Ik kleed het uit en begin het beeld dan weer op te bouwen. Tijdens het maken in mijn atelier, moet ik het doen met het materiaal en de mogelijkheden die ik heb. In die zin is het heel concreet. Er is een bepaalde weerstand die ik daarin tegenkom en die ik moet zien op te lossen. Ik denk graag met mijn handen. Wij denken wel dat we ons brein zijn, maar dat is niet zo.

Bio

Petra Laaper (Utrecht, 1968) maakt objecten die een sterke relatie aangaan met het menselijk lichaam. Haar werk functioneert op het niveau van de lichaamstaal en genereert een fysieke ervaring, waarin het beeld geen statisch gegeven is en er een subtiel spel gespeeld wordt met verwachtingen. Haar werk is een doorlopend onderzoek naar het lichaam in de ruimte en welke houding deze aanneemt in een gegeven situatie. Ze combineert het maken van textiele sculpturen en installaties met performance art, vastgelegd in fotografie en stop-motion film.

Tekst en beeld lopen als een rode draad door het werk van *Mat van der Heijden* (Panningen, 1964). Hij combineert herkenbare figuren met geometrische patronen en plakt schijnbaar lukraak zijn letters en woorden op zijn tekeningen en schilderijen. Blijf je wat langer in zijn beeldtaal hangen, dan ontwaar je de eigenzinnige wijze waarop hij de wereld om zich heen in lagen ontrafelt en met zeer uiteenlopende materialen vertaalt. Eenmaal uitgedaagd versmelten de lagen, imponeert het niet alledaagse materiaalgebruik en groeit zijn taalgebruik naar poëtische bespiegelingen.